

Vragen om klappen

“Mensen die denken dat ze er zijn, vragen om klappen.”
In één zin vatte Guus

Hiddink samen waarom Oranje zo roemloos ten onder ging tegen de Russen. Het was een verklaring die me aansprak, al was het alleen maar omdat ik zelf ook overtuigd was geraakt van de Nederlandse superioriteit. Hiddink is een ervaren man en het is verleidelijk om zijn inzichten wat breder toe te passen, bijvoorbeeld op de financiële sector. In hoeverre hadden de verkopers van woekerpolissen, van Amerikaanse hypotheek of van *mortgage backed securities* iets van hem kunnen leren? Het geld stroomt binnen en je waant jezelf in een luxe limousine op weg naar het paradijs. Maar de motor hapert en voordat je het weet sta je berooid op straat.

Collectieve zelfoverschatting kan een bron zijn van grote ongelukken. We zien de signalen wel, maar onderschatten de gevolgen. In het geval van de kredietcrisis hadden toezichthouders en controleurs al eerder gewaarschuwd. En ook de supergok van Jerome Kerviel kon voor zijn superieuren bij Société General geen volslagen verrassing zijn. Hij had bewezen er goed geld mee te kunnen verdienen, dus veel werd hem niet in de weg gelegd.

Dergelijke uit de hand gelopen ongelukken roepen belangrijke vragen op: in hoeverre zijn ze te voorzien en in hoeverre zijn ze te beheersen? Elke zichzelf respecterende organisatie wordt geacht dit soort vragen te stellen en vooral ook om ze systematisch van een antwoord te voorzien. Dit heet risicomanagement. Aandeelhouders vragen er om, en hun vertrouwen groeit naarmate het bedrijf aantoonbaar dat het zijn risico's beheerst. Daarbij hoort ook een rapportage van de ongelukken, want niemand gelooft in de perfectie. Integendeel, in 2006 rapporteerden Amerikaanse beursfondsen 1.577 *material weaknesses*, tot tevredenheid van de aandeelhouders, want de koersen kwamen niet noemenswaardig van hun plaats. Aandeelhouders gaan ervan uit dat het publiceren van problemen inhoudt dat het management actie heeft ondernomen. Het grootste gevaar daarentegen schuilt in het ontkennen of negeren van problemen.

Des te verontrustender is het dan ook dat onderzoek van NIVRA en Eumedion uitwijst dat slechts één op de tien beursgenoteerde ondernemingen in Nederland via het jaarverslag inzicht geeft in de risico's. En vrijwel nooit wordt er gerept over tekortkomingen in de risicobeheersings- en controlesystemen. Wel geven de meeste ondernemingen een *in control*-verklaring met betrekking tot de financiële verslaggeving, maar dat is niet bepaald de informatie waar aandeelhouders erg warm van worden. De commentaren tijdens de presentatie van het onderzoek op 24 juni 2008 waren dan ook niet mals. NIVRA-voorzitter Jan Helderma, Eumedion-voorzitter Roderick Munsters en juryvoorzitter van de Sijthoffprijs Eric van der Merwe waren eensgezind in hun oordeel: dit kan en moet beter.

Uit de jaarverslagen valt niet af te leiden of er sprake is van ontkenning of verhulling. Hopelijk geldt de laatste optie, weliswaar niet goed te praten maar nog altijd te verkiezen boven het negeren van gevaar. De ondernemingen krijgen overigens krediet vanuit wetenschappelijke hoek; bij zijn inaugurele rede beschreef Leen Paape de voetangels en klemmen bij het leveren van de gewenste zekerheid. “De weg erheen is belangrijker dan de eindbestemming”, zo stelt hij in dit nummer van ‘de Accountant’, om zijn artikel te besluiten met “al struikelend gaan we voorwaarts”. Leen heeft ongetwijfeld gelijk, maar zijn slotzin baart me zorgen. Die doet me te veel denken aan de wedstrijd van Oranje tegen Rusland.

GERT SMIT
algemeen directeur